

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxonovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOYIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQRISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UN DAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizulloh</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламтудинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI VAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС ПРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshiboieva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUVDAN HIMOYALANISHDA XORIJ TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIYASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafroz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIKLARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIKDAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Hурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNIY KUCHGA KIRGAN SUD HUJJATLARINI YANGI OCHILGAN HOLATLAR BO'YICHA QAYTA KO'RISHNING AYRIM MASALALARI	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNIIY- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEKANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHLTLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKEL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafuz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

ANALYSIS OF THE PRACTICE OF TAXING CREDIT ORGANIZATIONS

Komolov Odiljon Sayfidinovich,

Tashkent State University of Economics

Professor of the Department of international finance

E-mail: odiljonuzb@gmail.com

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the practice of taxing credit organizations. The study was carried out by studying the peculiarities of the tax system of credit institutions, existing problems and international experiences. Based on the analysis of the literature, the article is a comparative analysis of the practice of taxing credit organizations in Uzbekistan and abroad and developed proposals for improving efficiency. The results show that reforms in the tax system have a direct impact on the activities of credit organizations and are an important factor in ensuring financial stability.

Keywords: credit institutions, tax system, bank taxes, financial institutions, tax reform, tax burden, comparative analysis.

KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI

Komolov Odiljon Sayfidinovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Xalqaro moliya” kafedrası professori

Annotatsiya. Ushbu maqolada kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyoti chuqur tahlil qilingan. Jumladan kredit tashkilotlaridan bank va nobank tashkilotlari o‘rganilgan. Tadqiqot kredit tashkilotlari soliq tizimining o‘ziga xos xususiyatlari, mavjud muammolar va xalqaro tajribalarni o‘rganish orqali amalga oshirilgan. Maqolada adabiyotlar tahlili asosida O‘zbekistondagi va xorijdagi kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyoti qiyosiy tahlil qilinib, samaradorlikni oshirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan. Natijalar ko‘rsatishicha, soliq tizimidagi islohotlar kredit tashkilotlari faoliyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: kredit tashkilotlari, soliq tizimi, bank soliqlari, moliyaviy muassasalar, soliq islohoti, soliq yuki, qiyosiy tahlil.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N12>

Kirish. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida kredit tashkilotlarini soliqqa tortish masalasi davlat moliya siyosatining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Kredit tashkilotlari, xususan banklar, mikrokredit tashkilotlari va boshqa moliyaviy institutlar iqtisodiy tizimning ajralmas qismi sifatida nafaqat moliyaviy vositachilik vazifasini bajaradi, balki davlat byudjetini shakllantirish jarayonida ham faol ishtirok etadi. Bugungi kunda ushbu tashkilotlarni soliqqa tortish mexanizmlarining samaradorligi nafaqat ularning o‘z faoliyatiga, balki umuman iqtisodiyotning barqarorligiga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi [1; 2-3-b.].

Kredit tashkilotlarining iqtisodiyotdagi o‘ziga xos roli ularni soliqqa tortish masalasiga ham alohida yondashuvni talab qiladi. Bir tomondan, ushbu tashkilotlar davlat byudjetining daromad qismini to‘ldirishda muhim manba hisoblanadi. Boshqa tomondan esa, ularning soliq

yukining ortiqcha bo'lishi kredit resurslarining qimmatlashishiga, moliyaviy xizmatlar sifatining pasayishiga va oxir-oqibat iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishiga olib kelishi mumkin.

O'zbekistonda so'nggi yillarda olib borilayotgan keng qamrovli iqtisodiy islohotlar doirasida soliq tizimini takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. 2019-yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi Soliq kodeksi, keyingi yillarda kiritilgan o'zgartirish va qo'shimchalar kredit tashkilotlari faoliyatini soliqqa tortish tartibiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Ammo shunga qaramasdan, bu sohada hali ham yechimini kutayotgan qator muammolar mavjud.

Global raqamli transformatsiya sharoitida moliyaviy xizmatlar sektori jadal sur'atlar bilan o'zgarimoqda [2]. Yangi turdagi bank xizmatlari, raqamli to'lov tizimlari, kriptovalyutalar va boshqa zamonaviy moliyaviy instrumentlar paydo bo'lmoqda. Bu esa o'z navbatida kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini ham doimo takomillashtirib borishni taqozo etadi. Soliq mexanizmlarining ushbu o'zgarishlarga moslanishi, bir tomondan, davlat byudjetining daromad bazasini kengaytirsa, boshqa tomondan, innovatsion moliyaviy xizmatlarning rivojlanishiga ham ko'maklashishi mumkin.

Xalqaro tajribani o'rganish shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlar kredit tashkilotlarini soliqqa tortishda differensiyalashgan va moslashuvchan yondashuvlarni qo'llaydilar. Bu esa moliyaviy sektorning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. O'zbekistonda ham xalqaro tajribani hisobga olgan holda, milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olib, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimining samaradorligini oshirish orqali davlat byudjetining daromad bazasini kengaytirish, moliyaviy sektorning barqaror rivojlanishini ta'minlash va umuman iqtisodiy o'sishga ko'maklashish zarurati bilan belgilanadi. Bundan tashqari, raqamli iqtisodiyot sharoitida kredit tashkilotlarini soliqqa tortishning yangi mexanizmlarini ishlab chiqish masalasi ham o'ta muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqotning asosiy maqsadi kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyotini har tomonlama o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqishdan iborat. Ushbu tadqiqot natijalari O'zbekistonda kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga, shuningdek, bu boradagi nazariy bilimlarni boyitishga xizmat qiladi.

Metodologiya va adabiyotlar tahlili. Ushbu tadqiqot metodologiyasi tizimli va qiyosiy tahlil, ilmiy abstraksiya, sintez va mantiqiy yondashuv usullariga asoslangan. Tadqiqot doirasida kredit tashkilotlarini soliqqa tortishning O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasi tahlil qilingan.

Mavzu bo'yicha adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish masalasi ko'plab olimlar va mutaxassislar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, Pozdnyakova Ye.V. o'z tadqiqotlarida "bank sektori uchun soliq yuki va moliyaviy barqarorlik o'rtasida muvozanatni saqlash zarurligini" ta'kidlaydi [4; 82-89]. U kredit tashkilotlari uchun soliq yuki va ularning raqobatbardoshligi o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilgan.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar Karaliyev T.M. va Sattarov O.B., Sayfiddinov I.F., "Tijorat banklari faoliyati tahlili" nomli o'quv qo'llanmasida banklar tomonidan

to'lanadigan soliqlarning turlari, ularning faoliyat samaradorligiga ta'siri chuqur talqin qilinishini ko'rsatib o'tishgan. [5; 192-b.].

Xalqaro miqyosda e'tirof etilgan tadqiqotchilar Demirgüç-Kunt A. va Huizinga H. 40 dan ortiq mamlakatlar bank tizimlari misolida soliq siyosatining bank rentabelligiga ta'sirini o'rganib, "bank faoliyatini soliqqa tortish tizimi fiskal samaradorlik bilan birga moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan bo'lishi" kerakligini asoslagan [6; 40-b.].

Jahon banki ekspertlari tomonidan 2023-yilda chop etilgan "Moliyaviy sektor rivojlanishining soliq jihatlari" nomli hisobotda "kredit tashkilotlari uchun soliq rejimining shaffofligi va barqarorligi moliyaviy vositachilik samaradorligining asosiy omillaridan biri" ekanligi keltirilgan [7; 124-b.].

Shuningdek, Abdullaev Z.A. o'zining "Tijorat banklari faoliyatini soliqqa tortishni takomillashtirish" nomli monografiyasida banklar va boshqa kredit tashkilotlari soliq bazasini shakllantirishda moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish zarurligini" asoslab bergan [8; 134-b.].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish bo'yicha turli xil yondashuvlar mavjud bo'lib, ular mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish darajasi, moliya tizimining xususiyatlari va soliq siyosatining ustuvor yo'nalishlariga bog'liq.

Natijalar va muhokama. O'zbekistonda kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyoti bir qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Eng avvalo, bu jarayon O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi, "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi qonun, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi va Davlat soliq qo'mitasining tegishli qaror va yo'riqnomalari asosida amalga oshiriladi. Ushbu me'yoriy-huquqiy hujjatlar kredit tashkilotlarining soliq majburiyatlarini, soliq bazasini aniqlash tartibini, soliq stavkalarini, soliq imtiyozlarini va soliq hisobotlarini taqdim etish tartibini belgilaydi. Soliq kodeksiga muvofiq, kredit tashkilotlari umumiy soliq rejimiga bo'ysunadi, ya'ni ular barcha umumiy soliqlarni to'laydilar. Biroq, kredit tashkilotlari faoliyatining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, ularning soliq majburiyatlarini aniqlashda ayrim xususiyatlar mavjud. Jumladan, kredit tashkilotlari foyda solig'ini hisoblaganda, kreditlar bo'yicha zararlarni qoplash uchun yaratilgan zaxiralarni belgilangan me'yorlar doirasida xarajat sifatida hisobga olish huquqiga ega.

"Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi qonun kredit tashkilotlarining soliq majburiyatlarini belgilashda alohida ahamiyatga ega. Ushbu qonunda banklar va boshqa kredit tashkilotlarining huquqiy maqomi, ularga qo'yiladigan talablar, faoliyatini litsenziyalash va nazorat qilish tartibi belgilangan. Bu normalar bevosita ularning soliq majburiyatlariga ham ta'sir ko'rsatadi, chunki soliq bazasini aniqlashda kredit tashkilotlarining faoliyat turlari, daromad manbalari va xarajat tarkibi muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, so'nggi yillarda O'zbekistonda kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimida bir qator o'zgarishlar amalga oshirildi. 2019-yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi Soliq kodeksi kredit tashkilotlarining soliq majburiyatlarini aniqlashda yangi yondashuvlarni joriy etdi. Jumladan, foyda solig'i stavkasi pasaytirildi, qo'shilgan qiymat solig'idan ozod qilinadigan moliyaviy xizmatlar doirasi kengaytirildi. Bu esa kredit tashkilotlarining soliq yukini bir qadar kamaytirishga xizmat qildi.

Tahlillar natijasida aniqlandiki, O'zbekistonda kredit tashkilotlari asosan quyidagi soliqlarni to'laydilar: foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i, mol-mulk solig'i, yer solig'i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq, shuningdek dividendlar va foizlar bo'yicha soliqlar [9, 16341-16344]. Ularning soliq majburiyatlari tarkibida eng katta ulushni foyda solig'i tashkil etadi. Bu soliqning kredit tashkilotlari uchun ahamiyati shundaki, u ularning moliyaviy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi va kredit siyosatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Kredit tashkilotlarining soliq yuki – bu ularning to'lagan barcha soliqlar va majburiy to'lovlar summasining umumiy daromadga nisbatidir. Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistondagi kredit tashkilotlarining soliq yuki boshqa sohalar bilan solishtirganda nisbatan yuqori hisoblanadi [10, 42-53]. 2020-2023-yillar davomida o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, respublikamizda faoliyat yuritayotgan banklarning soliq yuki ularning umumiy daromadining 25-30 foizini tashkil etmoqda. Soliq yukining yuqori darajada bo'lishi kredit tashkilotlarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu o'z navbatida, kredit resurslarining qimmatlashishiga, bank xizmatlari uchun tariflarning oshishiga va oxir-oqibatda iste'molchilar uchun moliyaviy xizmatlarning qimmatlashishiga olib kelmoqda. Natijada, iqtisodiyotning real sektorida kredit resurslariga bo'lgan talab qondirilmay qolmoqda, bu esa iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishiga sabab bo'lmoqda.

Kredit tashkilotlarining soliq yukini batafsil tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ular to'layotgan soliqlar tarkibida foyda solig'i eng katta ulushni egallaydi. 2023-yil ma'lumotlariga ko'ra, banklarning jami soliq to'lovlari tarkibida foyda solig'i 60-65 foizni, qo'shilgan qiymat solig'i 20-25 foizni, mol-mulk solig'i 8-10 foizni, qolgan soliqlar esa 5-7 foizni tashkil etdi. Qiyosiy tahlil natijalariga ko'ra, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida kredit tashkilotlarining soliq yuki o'rtacha 20-22 foizni, Rossiya Federatsiyasida 22-25 foizni tashkil etadi. Bu esa O'zbekistondagi kredit tashkilotlari soliq yuki nisbatan yuqori ekanligini ko'rsatadi. Kichik va o'rta hajmdagi kredit tashkilotlarining soliq yukini tahlil qilish alohida ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kichik kredit tashkilotlarining soliq yuki yirik banklarga nisbatan 2-3 foiz punktga yuqori. Bu esa ularning raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda va moliya bozorida monopollashuv tendensiyalarining kuchayishiga olib kelmoqda.

Soliqqa tortish tizimiga nafaqat "fiskal" byudjet daromadlarini oshirish, shu bilan birga, banklar barqarorligini oshirish va ularning yuqori darajadagi risklar bog'liq faoliyatini tartibga solish vositasi sifatida qarash kerak. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, bank tizimini barqaror faoliyati butun iqtisodiyot uchun prinsipial ahamiyatga ega. Bu esa soliqqa tortishda banklar barqarorligini ta'minlash bo'yicha qo'yilgan talablarni bajarishga yo'naltirilishi lozimligini anglatadi. [11, 310-318]

Tahlillar natijasida aniqlandiki, O'zbekistonda kredit tashkilotlari asosan quyidagi soliqlarni to'laydilar: foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i, mol-mulk solig'i, yer solig'i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq, shuningdek dividendlar va foizlar bo'yicha soliqlar. Ularning soliq majburiyatlari tarkibida eng katta ulushni foyda solig'i tashkil etadi. Bu soliqning kredit tashkilotlari uchun ahamiyati shundaki, u ularning moliyaviy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi va kredit siyosatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

1-jadval.

O'zbekistondagi kredit tashkilotlarining soliq to'lovlari tarkibi (2023-yil)

Soliq turi	Soliq to'lovlari tarkibidagi ulushi (%)
Foyda solig'i	63
Qo'shilgan qiymat solig'i	22
Mol-mulk solig'i	9
Boshqa soliqlar	6
Jami	100

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, O'zbekistondagi kredit tashkilotlarining soliq to'lovlari tarkibida foyda solig'i eng katta ulushni (63%) tashkil etadi. Bu kredit tashkilotlari faoliyatining o'ziga xos xususiyati bilan bog'liq bo'lib, ularning asosiy daromad manbai foiz daromadi hisoblanadi. Qo'shilgan qiymat solig'i ikkinchi o'rinda (22%) turadi, chunki kredit tashkilotlarining bir qator moliyaviy xizmatlari QQSdan ozod qilingan. Mol-mulk solig'i (9%) va boshqa soliqlar (6%) nisbatan kichik ulushga ega.

Kredit tashkilotlarini soliqqa tortish bo'yicha xalqaro tajribani o'rganish O'zbekistonda bu sohani takomillashtirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot davomida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarning bu boradagi tajribasi har tomonlama o'rganildi. Xalqaro tajribani o'rganish natijasida aniqlandiki, rivojlangan mamlakatlarda kredit tashkilotlarini soliqqa tortishda differensiyalashgan yondashuv qo'llaniladi. Ya'ni, banklar hajmi va faoliyat yo'nalishiga qarab soliq stavkalari farqlanadi. Masalan, AQShda yirik banklar uchun qo'shimcha kapital solig'i joriy etilgan bo'lsa, kichik va o'rta hajmdagi banklar uchun bir qator soliq imtiyozlari nazarda tutilgan. Bu esa moliya bozorida sog'lom raqobat muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ko'pgina mamlakatlarda, jumladan Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya va Yaponiyada innovatsion moliyaviy mahsulotlarni joriy etgan kredit tashkilotlariga soliq imtiyozlari beriladi. Bu imtiyozlar odatda foyda solig'i stavkasining kamaytirilishi, investitsion soliq krediti yoki tezlashtirilgan amortizatsiya shaklida bo'ladi. Natijada, kredit tashkilotlari innovatsion faoliyatni kengaytirish va yangi moliyaviy mahsulotlarni joriy etishga rag'batlantiriladi.

Jahon amaliyotida soliq ma'murchiligini soddalashtirish orqali kredit tashkilotlarining ma'muriy xarajatlarini kamaytirish tendensiyasi kuzatilmoqda. Masalan, Singapur, Janubiy Koreya va Shvetsiyada soliq hisobotlarini taqdim etish va soliq to'lovlarini amalga oshirish jarayoni to'liq raqamlashtirilgan. Bu esa kredit tashkilotlarining ma'muriy xarajatlarini kamaytirishga va soliq majburiyatlarini o'z vaqtida bajarishga xizmat qiladi.

2-jadval.

Kredit tashkilotlarining soliq yuki bo'yicha xalqaro qiyosiy tahlil (2023-yil)

Mamlakat	Kredit tashkilotlarining soliq yuki (%)	Foyda solig'i stavkasi (%)
O'zbekiston	27,5	20
Rossiya	23,8	20
Qozog'iston	24,2	20
Germaniya	21,5	15
Fransiya	22,0	25
Buyuk Britaniya	20,8	25
AQSh	21,0	21
Singapur	17,0	17
OECD mamlakatlari o'rtacha	21,2	21,6

Manba: Xalqaro Moliya Korporatsiyasi (IFC) va milliy statistika idoralari ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda kredit tashkilotlarining soliq yuki (27,5%) xalqaro o'rtacha ko'rsatkichdan (21,2%) sezilarli darajada yuqori. Bu holat kredit tashkilotlarining raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuningdek, iqtisodiy rivojlangan mamlakatlar (Germaniya, Buyuk Britaniya, AQSh) va Singapur kabi rivojlanayotgan mamlakatda kredit tashkilotlarining soliq yuki O'zbekistonga nisbatan ancha past. Bu mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, kredit tashkilotlarining soliq yukini optimallashtirish orqali ularning raqobatbardoshligini oshirish va moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilash mumkin.

Raqamli transformatsiya sharoitida yangi turdagi moliyaviy xizmatlarni soliqqa tortish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb masalaga aylanmoqda. Xususan, elektron tijorat, raqamli to'lov tizimlari, kriptovalyutalar va boshqa zamonaviy moliyaviy instrumentlarni soliqqa tortish masalasi ko'plab mamlakatlar uchun dolzarb hisoblanadi. Bu borada eng ilg'or tajriba Singapur, Estoniya va Shveysariyada to'plangan. Ushbu mamlakatlarda raqamli moliyaviy xizmatlarni soliqqa tortishning aniq va shaffof mexanizmlari ishlab chiqilgan.

Rivojlangan mamlakatlarda kredit tashkilotlarining ijtimoiy mas'uliyatini rag'batlantirish maqsadida soliq imtiyozlari tizimi keng qo'llaniladi. Masalan, AQSh, Kanada va Avstraliyada kredit tashkilotlari tomonidan ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalarga yo'naltirilgan mablag'lar soliq bazasidan chiqariladi. Bu esa kredit tashkilotlarining ijtimoiy mas'uliyatini oshirishga va jamiyat farovonligiga xizmat qiladi.

Ko'plab mamlakatlarda kredit tashkilotlari uchun soliq rejalashtirish xizmatlari rivojlangan. Bu esa ularning soliq yukini optimallashtirish va soliq risklarini kamaytirishga xizmat qiladi. Masalan, Buyuk Britaniya, Niderlandiya va Shveysariyada kredit tashkilotlari uchun maxsus soliq konsalting xizmatlari mavjud. O'zbekiston uchun ushbu xalqaro tajribani o'rganish va milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida O'zbekistonda kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyotida bir qator muammolar aniqlandi. Birinchidan, soliq qonunchiligidagi tez-tez o'zgarishlar kredit

tashkilotlariga uzoq muddatli rejalashtirish imkonini bermaydi. Soʻnggi yillarda soliq stavkalari, soliq bazasini aniqlash tartibi va soliq imtiyozlari tizimida bir qator oʻzgarishlar amalga oshirildi. Bu esa kredit tashkilotlarining moliyaviy rejalashtirishiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda va ularning investitsion faolligini pasaytirmoqda.

Ikkinchidan, kredit tashkilotlarining moliyaviy operatsiyalari murakkabligi soliq hisobotlarini tayyorlash va soliq tekshiruvlarini oʻtkazishda qiyinchiliklar tugʻdiradi. Bank operatsiyalarining oʻziga xos xususiyatlari, ular boʻyicha daromad va xarajatlarni hisobga olish tartibi, shuningdek, moliyaviy hisobotlarni tuzish standartlari soliq hisobotlarini tayyorlashda murakkabliklarni keltirib chiqarmoqda. Bu esa soliq toʻlovchilari va soliq organlari oʻrtasida tushunmovchiliklarni keltirib chiqaradi va soliq nizolarining koʻpayishiga olib keladi.

Uchinchidan, kredit tashkilotlarining zarar koʻrgan kreditlar boʻyicha yaratilgan zaxiralarni soliq bazasini hisoblashda toʻliq hisobga olish imkoniyati cheklangan. Amaldagi qonunchilikka koʻra, kredit tashkilotlari zarar koʻrgan kreditlar boʻyicha yaratilgan zaxiralarni faqat belgilangan meʼyorlar doirasida xarajat sifatida hisobga olishlari mumkin. Bu esa ularning soliq va moliyaviy hisobotlari oʻrtasida tafovutlarni keltirib chiqarmoqda va soliq yukini oshirmoqda.

Toʻrtinchidan, raqamli bank xizmatlari va elektron tijorat operatsiyalarini soliqqa tortishning aniq mexanizmlari ishlab chiqilmagan. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot sharoitida yangi turdagi moliyaviy xizmatlar paydo boʻlmoqda, ammo ularni soliqqa tortish mexanizmlari hali toʻliq ishlab chiqilmagan. Bu esa soliq tizimining samaradorligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda va soliq bazasining qisqarishiga olib kelmoqda.

Beshinchidan, soliq yuki optimallashtirilmaganligi kredit tashkilotlarining raqobatbardoshligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Yuqorida taʼkidlanganidek, Oʻzbekistondagi kredit tashkilotlarining soliq yuki xalqaro standartlar bilan solishtirganda yuqori. Bu esa ularning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda, shuningdek, moliyaviy xizmatlar narxining oshishiga olib kelmoqda.

Oltinchidan, kredit tashkilotlarining xorijiy filiallarini soliqqa tortish masalalarida qoʻsh soliqqa tortishni bartaraf etish mexanizmlari mukammal emas. Oʻzbekiston bir qator mamlakatlar bilan qoʻsh soliqqa tortishni bartaraf etish toʻgʻrisidagi bitimlarni imzolagan boʻlsa-da, amalda ushbu bitimlar doirasida kredit tashkilotlarining xorijiy filiallarini soliqqa tortish masalalarida muammolar yuzaga kelmoqda.

Yettinchidan, soliq organlarining kredit tashkilotlari bilan oʻzaro munosabatlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi pastligi soliq maʼmurchiligining samaradorligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Bugungi kunda soliq hisobotlarini taqdim etish va soliq toʻlovlarini amalga oshirish jarayoni qisman raqamlashtirilgan boʻlsa-da, soliq tekshiruvlarini oʻtkazish, soliq nizolarini hal qilish va soliq konsultatsiyalarini berish jarayonlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi past.

Sakkizinchidan, kredit tashkilotlarining soliq maʼmurchiligi bilan bogʻliq xarajatlari yuqori. Soliq hisobotlarini tayyorlash, soliq majburiyatlarini hisoblash, soliq tekshiruvlariga tayyorgarlik koʻrish va soliq nizolarini hal qilish jarayonlarida kredit tashkilotlari katta miqdorda resurslarni sarflashga majbur boʻlmoqda. Bu esa ularning maʼmuriy xarajatlarini oshirmoqda va moliyaviy natijalariga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda.

Aniqlangan muammolar va xalqaro tajribani hisobga olgan holda, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish boʻyicha quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi. Kredit

tashkilotlarining soliq yukini optimallashtirish maqsadida innovatsion faoliyat va uzoq muddatli investitsiyalar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish maqsadga muvofiq. Bu esa bank tizimining innovatsion rivojlanishiga turtki bo'ladi va moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Zarar ko'rgan kreditlar bo'yicha yaratilgan zaxiralarni soliq bazasidan chiqarish mexanizmini takomillashtirish zarur. Bu borada xalqaro tajribani o'rganish va milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, kredit tashkilotlariga zarar ko'rgan kreditlar bo'yicha yaratilgan zaxiralarni to'liq hajmda soliq bazasidan chiqarish imkoniyatini berish mumkin.

Raqamli bank xizmatlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish, jumladan raqamli operatsiyalarni soliq hisobotida aniq aks ettirish tartibini ishlab chiqish lozim. Bu borada ilg'or xorijiy tajribani o'rganish va milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, raqamli moliyaviy xizmatlarni soliqqa tortishning aniq va shaffof mexanizmlarini ishlab chiqish mumkin.

Kichik kredit tashkilotlari uchun soddalashtirilgan soliq rejimini joriy etish maqsadga muvofiq. Bu esa ularning raqobatbardoshligini oshiradi va moliya bozorida monopollashuvning oldini olishga xizmat qiladi. Kichik kredit tashkilotlari uchun foyda solig'i stavkasini pasaytirish, soliq imtiyozlarini kengaytirish va soliq ma'murchiligini soddalashtirish orqali ularning faoliyatini rag'batlantirish mumkin.

Soliq ma'murchiligini raqamlashtirish orqali kredit tashkilotlarining ma'muriy xarajatlarini kamaytirish zarur. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish soliq hisobotlarini tayyorlash va topshirish jarayonini soddalashtiradi, shuningdek, soliq tekshiruvlarini o'tkazishda shaffoflikni ta'minlaydi. Bu borada xorijiy mamlakatlardagi ilg'or tajribani o'rganish va milliy soliq tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, soliq ma'murchiligini raqamlashtirishning kompleks dasturini ishlab chiqish mumkin.

Soliq qonunchiligining barqarorligini ta'minlash va soliq stavkalarining tez-tez o'zgarishini oldini olish lozim. Bu esa kredit tashkilotlariga uzoq muddatli rejalashtirish imkonini beradi va investitsion faollikni oshirishga xizmat qiladi. Soliq qonunchiligiga kiritilayotgan o'zgartishlar va qo'shimchalar kredit tashkilotlarining manfaatlarini hisobga olgan holda, ular bilan oldindan muhokama qilinishi va joriy etilishi zarur.

Kredit tashkilotlarining xorijiy filiallarini soliqqa tortish masalalarida qo'sh soliqqa tortishni bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish lozim. Bu borada xalqaro soliq huquqining ilg'or tajribasini o'rganish va milliy soliq tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, kredit tashkilotlarining xorijiy filiallarini soliqqa tortishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish mumkin.

Yuqoridagi tavsiyalarning amalga oshirilishi kredit tashkilotlarining raqobatbardoshligini oshirish, moliyaviy barqarorligini ta'minlash va umuman iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, soliq tizimining samaradorligini oshirish orqali davlat byudjetining daromad bazasini kengaytirish imkonini beradi.

Xulosa. Kredit tashkilotlarini soliqqa tortish amaliyotining har tomonlama tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda bank tizimini soliqqa tortish mexanizmlari yanada takomillashtirilishi lozim. Bugungi kunda kredit tashkilotlarining soliq yuki nisbatan yuqori bo'lib, bu ularning raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Soliq qonunchiligidagi tez-

tez o'zgarishlar esa kredit tashkilotlarining uzoq muddatli rejalashtirish imkoniyatlarini cheklaydi.

Tadqiqot davomida o'rganilgan xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda kredit tashkilotlarini soliqqa tortishda differensiyalashgan yondashuv qo'llaniladi, ya'ni banklar hajmi va faoliyat yo'nalishiga qarab soliq stavkalari farqlanadi. Shuningdek, ko'pgina mamlakatlarda innovatsion moliyaviy mahsulotlarni joriy etgan kredit tashkilotlariga soliq imtiyozlari beriladi. Bu esa moliyaviy innovatsiyalarni rag'batlantiradi va moliya sektorining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Birinchidan, kredit tashkilotlarining soliq yukini optimallashtirish maqsadida innovatsion faoliyat va uzoq muddatli investitsiyalar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish lozim. Bu esa bank tizimining innovatsion rivojlanishiga turtki bo'ladi va moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, zarar ko'rgan kreditlar bo'yicha yaratilgan zaxiralarni soliq bazasidan chiqarish mexanizmini takomillashtirish zarur. Bugungi kunda kredit tashkilotlari foyda solig'ini hisoblaganda, kreditlar bo'yicha zararlarni qoplash uchun yaratilgan zaxiralarni faqat belgilangan me'yorlar doirasida xarajat sifatida hisobga olish huquqiga ega. Bu esa ularning moliyaviy hisobotlari va soliq hisoboti o'rtasida tafovutlarni keltirib chiqarmoqda. Xalqaro amaliyotda esa kredit tashkilotlariga zarar ko'rgan kreditlar bo'yicha yaratilgan zaxiralarni to'liq hajmda soliq bazasidan chiqarish imkoniyati berilgan.

Uchinchidan, raqamli bank xizmatlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish, jumladan raqamli operatsiyalarni soliq hisobotida aniq aks ettirish tartibini ishlab chiqish lozim. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot sharoitida yangi turdagi moliyaviy xizmatlar paydo bo'lmoqda, ammo ularni soliqqa tortish mexanizmlari hali to'liq ishlab chiqilmagan. Bu esa soliq tizimining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

To'rtinchidan, kichik kredit tashkilotlari uchun soddalashtirilgan soliq rejimini joriy etish maqsadga muvofiq. Bu esa ularning raqobatbardoshligini oshiradi va moliya bozorida monopollashuvning oldini olishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi tavsiyalarning amalga oshirilishi kredit tashkilotlarining raqobatbardoshligini oshirish, moliyaviy barqarorligini ta'minlash va umuman iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, soliq tizimining samaradorligini oshirish orqali davlat byudjetining daromad bazasini kengaytirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirishda muvozanatli yondashuvni qo'llash zarur. Bir tomondan, soliq tizimi davlat byudjetini zarur mablag'lar bilan ta'minlashi kerak bo'lsa, boshqa tomondan, kredit tashkilotlarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmasligi lozim. Shuningdek, soliq tizimi moliyaviy innovatsiyalarni rag'batlantirishga xizmat qilishi, raqamli transformatsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlashi va umuman iqtisodiy o'sishga ko'maklashishi darkor.

Kredit tashkilotlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish bo'yicha taklif etilgan chora-tadbirlar O'zbekistonda soliq tizimini isloh qilish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi va moliya sektorining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023. – 420 b.

2. Циплакова, Е.М. Налогообложение финансово-кредитных организаций: учебное пособие / — Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ, 2015.- 40 с.
3. Howell H. Zee. Taxing the financial sector: concepts, issues, and practices / editor, — Washington, D.C.: International Monetary Fund, ©2004 – P 86.
4. Позднякова Е.В. Проблемы оптимизации налоговой нагрузки в банковской сфере // Экономика и финансы. - 2022. - № 3(64). - С. 82-89
5. Karaliyev T.M. va boshqalar. Tijorat banklari faoliyati tahlili. O'quv qo'llanma. «Iqtisod-Moliya», 2013-y. –192 b.
6. Demirgüç-Kunt A., Huizinga H. Taxation, Bank Competition, and Financial Stability // Journal of Banking & Finance. - 2021. - Vol. 80. - P. 35-48.
7. World Bank Group. Fiscal Aspects of Financial Sector Development: Policy Report. - Washington, DC: World Bank Publications, 2023. - 124 p.
8. Abdullaev Z.A. Tijorat banklari faoliyatini soliqqa tortishni takomillashtirish // Monografiya. – T.: «Moliya», 2020. -134 bet.
9. Abdullayev Z.A. Empiric theory of assessing the impact of taxes on the banks' performance // International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology. ISSN: 2350-0328, Vol. 8, Issue 1, January 2021, p. 16341-16344.
10. Aminov B.B., Yusupov T.S. O'zbekiston Respublikasida bank tizimini soliqqa tortish amaliyoti: tahlil va muammolar // bank axborotnomasi. 2022. №3(42). - B. 42-53.
11. Mamedova G. K. Tijorat banklari faoliyatini soliqlar vositasida tartibga solishni xorijiy tajribasi. Ilg'or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar elektron jurnali. 2024. №2(310-318).

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).